



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Viktora Kučery a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce: **D. K.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice Vinařice**, se sídlem Hlavní 245, Vinařice, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 7. 7. 2020, č. j. 43 A 4/2018 - 130,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se zamítá.**
- II. Kasační stížnost **se zamítá.**
- III. Žalované **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

Odůvodnění:

[1] Podanou kasační stížností se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhá zrušení v záhlaví označeného usnesení Krajského soudu v Praze (dále jen „krajský soud“), kterým byl zamítnut jeho návrh na ustanovení zástupce v řízení o žalobě proti rozhodnutím žalované ze dne 27. 10. 2017, č. j. VS 103918-6/ČJ-2017-800532, ze dne 3. 11. 2017, č. j. VS-108131-2/ČJ-2017-800532, ze dne 22. 11. 2017, č. j. VS-108292/ČJ-2017-800532/7, a ze dne 17. 1. 2018, č. j. VS-126507/ČJ-2017-800532-28.

[2] Stěžovatel dne 9. 1. 2018 samostatně podal žalobu, kterou brojil proti výše citovaným rozhodnutím žalované o kázeňských trestech. Následně samostatně učinil několik podání, kterými docílil např. toho, aby krajský soud uložil žalované, aby předložila doklady o předání písemných vyhotovení napadených rozhodnutí stěžovateli; dále krajský soud uložil žalované, aby stěžovateli umožnila nahlížení do spisů v určené lhůtě. Taktéž samostatně odstranil vady žaloby a po vyjádření žalované k žalobě sepsal repliku. Stejně tak samostatně podal žádost o osvobození od soudních poplatků, které krajský soud vyhověl. Teprve podáním ze dne 10. 12. 2019 stěžovatel navrhl, aby mu byl ustanoven zástupce.

[3] Krajský soud návrh zamítl. Ustanovení zástupce totiž nebylo v daném případě dle jeho názoru nezbytně nutné pro ochranu stěžovatelových práv. V době podání návrhu na ustanovení zástupce již byly provedeny všechny úkony nezbytné k přípravě rozhodnutí ve věci samé, čehož stěžovatel docílil bez spolupráce s advokátem. Účast advokáta není nutná ani u soudního jednání, neboť pokud byl stěžovatel schopen všechny rozhodné skutečnosti tvrdit v písemných podáních, bezpochyby to svede i při ústním přednesu v rámci soudního jednání.

[4] Stěžovatel v kasační stížnosti směřující proti usnesení krajského soudu, kterým zamítl návrh na ustanovení zástupce, uvedl, že splňoval veškeré podmínky podle § 35 odst. 10 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Poukázal na to, že podle § 26 odst. 3 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“), má odsouzený právo na poskytování právní pomoci advokátem. Vyjádřil názor, že bez advokáta jeho proces nebude řádný a spravedlivý. Přitom odkázal na mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána a které zaručují mj. právo na spravedlivý proces a zatupování obhájcem bez ohledu na majetnost. Poukázal na to, že v jiné věci vedené u krajského soudu pod sp. zn. 43 A 63/2019 mu zástupce byl ustanoven. V kasační stížnosti si také stěžoval na postup soudkyně JUDr. Věry Šimůnkové, ve kterém spatřoval diskriminaci vůči své osobě, maření spravedlnosti, liknavost a způsobování průtahů v řízení.

[5] V kasační stížnosti stěžovatel zároveň požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[6] Nejvyšší správní soud přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozhodnutí krajského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) a je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.).

[7] Pokud jde o podmínku zaplacení soudního poplatku za danou kasační stížnost, Nejvyšší správní soud již v usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS, dospěl k následujícímu závěru: *„Stěžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě), či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností [§ 1 písm. a), § 2 odst. 2 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích].“* V této věci však nebylo napadeným usnesením rozhodováno o návrhu ve věci samé, jelikož se jedná o procesní rozhodnutí učiněné v řízení o žalobě, jímž se toto řízení nekončí. Žádost o osvobození od soudního poplatku pro řízení o kasační stížnosti považuje tedy Nejvyšší správní soud za bezpředmětnou, jelikož se na podání posuzované kasační stížnosti poplatková povinnost nevztahuje. Nadto byl stěžovatel od soudních poplatků osvobozen již v řízení u krajského soudu a toto osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti (§ 36 odst. 3 s. ř. s.).

[8] Pokud jde o podmínku spočívající v obligatorním zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem v řízení o kasační stížnosti, své závěry učiněné

pokračování

v citovaném rozhodnutí ve vztahu k soudnímu poplatku dále promítl rozšířený senát i do následující úvahy: „*Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.*“ Z citovaného usnesení rozšířeného senátu tedy plyne, že ani povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem není vyžadováno v těch případech, kdy kasační stížnost směřuje, tak jako v nyní posuzované věci, proti procesnímu rozhodnutí, jímž se řízení o žalobě nekončí.

[9] I přesto musel Nejvyšší správní soud nejprve posoudit návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o dané kasační stížnosti, neboť byť není zastoupení stěžovatele advokátem v tomto řízení obligatorní, je jistě možné. Přestože stěžovatel splňoval podmínky pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., Nejvyšší správní soud shledal, že není splněna další nezbytná podmínka pro ustanovení zástupce dle § 35 odst. 10 s. ř. s., neboť zastoupení stěžovatele není v tomto případě nezbytně třeba pro ochranu jeho práv v řízení o předmětné kasační stížnosti. Posuzovaná otázka týkající se (ne)ustanovení zástupce v řízení o žalobě je totiž jednoduché povahy a kasační stížnost je sice stručná, ale projednatelná a Nejvyšší správní soud o ní může bez dalšího, na základě podkladů obsažených ve spise, rozhodnout. Stěžovatel sice uvedl, že bez pomoci zástupce nemůže jeho podání být perfektně zpracováno, nicméně vzhledem k tomu, že podal projednatelnou kasační stížnost, a také v předešlém řízení u krajského soudu učinil samostatně několik rozsáhlých a zřetelně složitějších podání, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že v řízení o kasační stížnosti je stěžovatel schopen efektivně hájit svá práva, a ustanovení zástupce není nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Nejvyšší správní soud tedy návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítl (výrok I.).

[10] Nejvyšší správní soud následně posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[11] Stěžovatel předně namítal, že byly naplněny podmínky ustanovení § 35 odst. 10 s. ř. s., a krajský soud mu tak měl ustanovit pro řízení o žalobě zástupce. V tomto ohledu odkázal na to, že mu týmž soudem v jiné věci zástupce ustanoven byl. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že zástupce lze ustanovit tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2) je to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. O naplnění první podmínky nebylo sporu, neboť krajský soud stěžovatele od soudních poplatků osvobodil. Dle krajského soudu však nebyla naplněna druhá podmínka, neboť vzhledem k okolnostem konkrétního řízení bylo zřejmé, že je stěžovatel schopen svá práva hájit sám. S tímto závěrem se Nejvyšší správní soud ztotožňuje a odkazuje se na výše uvedenou rekapitulaci řízení u krajského soudu.

[12] Je nutné zdůraznit, že stěžovatel navrhl ustanovení advokáta teprve ve fázi řízení, kdy již bylo možné nařídit jednání a rozhodnout ve věci samé. K tomu je třeba uvést, že

řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu plní správní soud roli přezkumnou, nikoli nalézací. Tomu odpovídá i soudní jednání – na rozdíl od civilních a trestních soudů přezkoumávají správní soudy rozhodnutí správních orgánů, které již ve většině případů dokazování provedly. Většina podkladů pro rozhodnutí ve věci samé tak zpravidla bývá obsahem spisu, který se v soudním řízení jako důkaz neprovádí. Dokazování se provádí pouze při jednání (§ 77 odst. 1 s. ř. s.) a nutnost provedení důkazů je často hlavním důvodem pro nařízení jednání, ačkoliv není výjimkou, že správní soud rozhodne bez jednání, neboť veškeré podklady vyplývají ze správního spisu a další dokazování není třeba. Tím pádem tedy mají zpravidla zásadní význam písemná podání, která již stěžovatel učinil bez pomoci advokáta. Ani nyní projednávaný případ není výjimkou, neboť stěžovatel v žalobě odkazuje převážně na záznamy a písemnosti založené ve spise, a lze tedy očekávat, že jednání u krajského soudu bude ze správního spisu a doposud učiněných podání vycházet. Účast advokáta na tomto jednání tedy zjevně není nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv. Ke stěžovatelovu odkazu na věc vedenou u krajského soudu pod sp. zn. 43 A 63/2019 Nejvyšší správní soud uvádí, že v daném případě byla procesní situace odlišná – o ustanovení zástupce žádal na začátku soudního řízení před tím, než odstranil vady žaloby, a soud tak neměl důvod dospět k závěru, že ustanovení zástupce není k ochraně jeho práv nezbytné.

[13] Nejvyšší správní soud nevyhověl ani stěžovatelově námitce, že má právo na ustanovení advokáta na základě § 26 odst. 3 zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Podle tohoto ustanovení platí, že *„[o]dsouzený má právo na poskytování právní pomoci advokátem, jenž má oprávnění v mezích svého zmocnění vést s odsouzeným korespondenci a hovořit s ním bez přítomnosti třetí osoby. Toto právo odsouzeného musí být zajištěno nejpozději do 24 hodin od přijetí žádosti.“* Účelem tohoto ustanovení je zajistit, aby odsouzeným věznicí nebránila setkat se s advokátem, a nikoliv aby jim věznicí, popř. jiný subjekt, advokáta zajistily a uhradily jeho odměnu. Rozhodnutí o ustanovení zástupce totiž přísluší soudům v příslušných řízeních.

[14] Stěžovatel dále tvrdí, že bez zastoupení advokátem nebude jeho proces spravedlivý a řádný, přičemž se v obecné rovině odkazuje na mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána. S takovým úsudkem však nelze souhlasit. Je třeba rozlišovat mezi právem být zastoupen a právem na ustanovení zástupce, jehož odměnu hradí stát. Ve správním soudnictví je každý oprávněn být zastoupen advokátem, nicméně podmínky pro ustanovení zástupce hrazeného státem stanoví zákon. Jak již Nejvyšší správní soud vysvětlil výše, nemajetnost je pouze jednou z podmínek, a sama o sobě tak není důvodem pro ustanovení zástupce. Není možné přistoupit na stěžovatelův výklad, že spravedlivý proces před správními soudy je zaručen pouze při zastoupení advokátem – v takovém případě by totiž muselo být zastoupení advokátem povinné již v řízení u krajských soudů a zákonná podmínka nezbytnosti ustanovení zástupce k ochraně práv by zcela postrádala smysl.

[15] Stěžovatel dále vznesl námitku proti postupu soudkyně JUDr. Věry Šimůnkové pro její údajnou liknavost, způsobování průtahů, maření spravedlnosti a diskriminování stěžovatele. Námitka ovšem byla vznesena pouze v obecné rovině a ze spisu nevyplývá ničeho, co by stěžovatelovo tvrzení ohledně nekorektního postupu jmenované soudkyně potvrdovalo. Nejvyšší správní soud tedy shledal i tuto námitku nedůvodnou.

pokračování

[16] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji dle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl (výrok II.).

[17] Výrok o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti se opírá o § 60 odst. 1 větu první ve spojení s § 120 s. ř. s. Účastník, který měl ve věci plný úspěch, má právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, od účastníka, který ve věci úspěch neměl. Úspěšné žalované ovšem žádné náklady v tomto řízení nevznikly, takže jí Nejvyšší správní soud náhradu nákladů nepřiznal (výrok III.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. září 2020

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu